

גליון מס' 46

ב"ה, ערב שבת פרשת ראה תש"פ

כִּי קָרוֹב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

עדכוני חב"ד;

בין עמי ובין עמך

סיפורה של אחת המערכות הקשות על
זהותה היהודית של ישראל, עיניו הצופיות
של הרבי ועמו ענקי הדור שחזו לפני עשרות
שנים את הסכנה באי אימוץ דעת ההלכה
בשאלת "מיהו יהודי"

אני לדודי

התוועדות מיוחדת על תפילה
לשבת מברכים אלול עם
הגה"ח ר' שניאור זלמן גופין

קדש עצמך

התבוננות מאלפת לפרשת
ראה עם ה'חוזר' הגה"ח
ר' יואל כהן

הדרן למסכת שבת

מילי דחסידותא ללומדי הדף
היומי עם סיום מסכת שבת
והתחלת מסכת עירובין

עדיין וגאון

אחרי מיטתו של הרב
עדין אבן ישראל זצ"ל

כי קרוב מצורף לעיתון בקהילה

ונפוץ ב-60,000 עותקים בכל מוקדי הציבור החרדי בארץ

ראה

כשיש הרחבה בכוחות הקדושה אפשר להפוך בשר תאוה לקדושה

עצם העובדה שרש"י מביא את פירוש רבי ישמעאל, אף שההלכה כרבי עקיבא (רמב"ם הלכות שחיטה פ"ד הי"ז) אינה קושיא, שכן רש"י על התורה אינו נוהג כפוסק אלא כמפרש, ומכיוון ש"אלו ואלו דברי אלוקים חיים" בוחר רש"י להביא את שיטת רבי ישמעאל.

אבל השאלה הגדולה היא איך אפשר להביא שני פירושים שונים על המילים "כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך" – הרחבה ועושר אצל יהודי פרטי וגם כניסת כלל ישראל לארץ ישראל? ממה נפשך, אם מדובר כאן ב"רחבת ידיים ועושר" אצל יהודי פרטי, הרי שלא מדובר כאן בכניסה לארץ! ומזה שרש"י מביא את שני הפירושים, בהכרח שבפנימיותם שני העניינים (הכניסה לארץ ו"רחבת ידיים ועושר") קשורים זה לזה.

התכלית היא הביטוי

הביטוי בזה יובן בהקדמת הטעם לשיטת רבי ישמעאל, שבהיות ישראל במדבר היה אסור להם לאכול בשר חולין, והותרו רק בבשר קדשים, ומשנכנסו לארץ הותרו לאכול בשר חולין.

ידוע ההבדל בין תקופת המדבר לבין הזמן שאחרי הכניסה לארץ ישראל, שבמדבר היו בני ישראל מרוממים ופרושים מהעולם. הם לא נזקקו לעבוד, לחרוש ולזרוע. פרנסתם הייתה על ידי המן, "לחם מן השמים". ואולם משנכנסו לארץ פסק המן, והתחיל סדר חדש שבו יהודים צריכים לעבוד לפרנסתם בדרך הטבע, "החורש והזורע וכו'", כל ל"ט המלאכות.

בשטחיות נראה שתקופת המדבר מייצגת מדריגה עליונה יותר, של ניתוק ורוממות מכל סדרי טבע העולם, כשאפשר להיות פנויים לדבקות בה'. זה היה טעמם של המרגלים שלא רצו להיכנס לארץ ישראל. הם טענו שהיא "ארץ אוכלת יושביה" (שלא יגלב), היינו שהארציות 'תאכל' אותנו. נפסיק להיות יהודים 'שמיים' ורוחניים ונשקע בארציות וטבעיות.

אבל האמת היא שהתכלית אינה הדבקות הרוחנית. כל ייעודו של מתן תורה היה להגשים את 'עתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', ולכן נתן הקב"ה את התורה בארץ ולא בשמים (המלאכים ביקשו "תנה הודך על השמים", אבל לא נענו, כי לא זה עניינה של התורה).

בהתאם לכך, גם בארץ גופא תכלית התורה היא לא בתקופת המדבר אלא בחיים שאחרי הכניסה לארץ ישראל. כאשר יהודי עוסק בדברים הגשמיים על-פי התורה, ומברר ומעלה את הגשמיות לקדושה – זו עבודה נעלית יותר, הגורמת הורדת דרגה עליונה יותר של קדושה למטה, יותר מכפי שזה במצב שיהודי מופשט מהגשמיות.

נמצא שלאמתו של דבר הכניסה לארץ ישראל העלתה את בני ישראל למדריגה גבוהה יותר של קדושה מבזמן המדבר. בתקופת המדבר היו ישראל מופשטים מגשמיות, מכיוון שלא היו להם הכוחות הרוחניים להתמודד עם הגשמיות ולברר אותה. כשנכנסו לארץ ישראל, הארץ הקדושה – קיבלו כוחות נעלים יותר של קדושה, וניתן להם הכוח לברר ולהעלות לקדושה גם את הגשמיות.

אמנם גם חיי המדבר היו בעולם הזה הגשמי ואחרי מתן תורה, וגם אז כבר הייתה עבודה של בירור דברים גשמיים, אבל רק גשמיות זכה ונעלית, גשמיות שקשורה בגלוי לקדושה, לתורה ומצוות, ואילו גשמיות טבעית וחומרית לא היה בכוחם לברר ולהעלות.

בפרשת ראה נאמר: "כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך כאשר דיבר לך, ואמרת אוכלה בשר, כי תאוה נפשך לאכול בשר – בכל אות נפשך תאכל בשר" (ראה יב,כ).

בגמרא מובאים על פסוק זה שני פירושים: 'ר' ישמעאל אומר, לא בא הכתוב אלא להתיר להם בשר תאוה, שבתחילה נאסר להם בשר תאוה, משנכנסו לארץ הותר להם בשר תאוה' (חולין טז,ב). 'ר' עקיבא אומר, לא בא הכתוב אלא לאסור להן בשר נחירה, שבתחילה הותר להן בשר נחירה, משנכנסו לארץ נאסר להן בשר נחירה', אבל "בשר תאוה לא איתסר (נאסר) כלל" (שם יז,א).

לדעת רבי ישמעאל נאסר על בני ישראל בהיותם במדבר לאכול בשר חולין ('בשר תאוה'), והותרו לאכול רק בשר של קרבנות שלמים. והחידוש בכתוב הוא ש"כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך" – בכניסה לארץ ישראל – הרי אז "בכל אות נפשך תאכל בשר", יותר לאכול בשר חולין.

ואילו רבי עקיבא סבור שגם במדבר הותר לאכול בשר חולין, ויתרה מזו, היה אז היתר נוסף, שיכלו לאכול אף בשר נחירה ולא הייתה חובת שחיטה, ומשנכנסו לארץ ישראל חלה חובת השחיטה.

רבי עקיבא מפרש את הכתוב "כי ירחיב..." בכל אות נפשך תאכל בשר" על-פי דרשת רבי אלעזר בן-עזריה: "כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך – לימדה תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא לתיאבון" (חולין פד,א. על-פי רש"י חולין יז,א ד"ה "בשר תאוה"). לפי זה

מדוע אדם רעב וצמא? כי "נפשם בהם תתעטף". הרעב והצמא של הגוף למאכל הגשמי, נובעים בפנימיותם מתשווקת הנשמה לברר את הניצוץ, הנפש ה'עטופה' ומלובשת במאכל

הפסוק "כי ירחיב" אינו מדבר על כניסת כלל ישראל לארץ ישראל, אלא להרחבה כלכלית אצל יהודי פרטי, שאז ראוי לו לאכול בשר.

נמצא שלדעת רבי ישמעאל הפסוק "כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך" מדבר על הכניסה לגבולותיה הרחבים של ארץ ישראל, שאז יותר לאכול בשר, שלא כבזמן המדבר שהיה אסור לאכול בשר חולין; ואילו לדעת רבי עקיבא גם בזמן המדבר הותר לאכול בשר, וכונת הכתוב היא שאכילת בשר ראויה רק בשעה ש"כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך" – כאשר יש ליהודי הרחבה בחייו הפרטיים.

שני פירושים שהם אחד

רש"י מביא בפירושו על התורה את שני הפירושים: "כי ירחיב וגו' – לימדה תורה דרך ארץ, שלא יתאוה אדם לאכול בשר, אלא מתוך רחבת ידיים ועושר". זו הדרשה של ר' אלעזר בן-עזריה, ש"כי ירחיב" הכוונה עושר אצל יהודי פרטי, שאז ראוי לו לאכול בשר. ורש"י ממשיך בדיבור הבא: "בכל אות נפשך וגו' – אבל במדבר נאסר להם בשר חולין, אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים". זה הפירוש של רבי ישמעאל, ש"כי ירחיב" מדבר על הכניסה לארץ, שאז הותר לכלל ישראל בשר חולין.

המשך בעמוד 5

שעות של תעסוקה לילדים ונחת להורים!

אוצר צ'יק

עוד מוצר ייחודי ומרתק
מבית מלכות וקסברגר
שיעניק לכם ולילדים חוויה שלא
הכרתם, בפלטפורמה חינוכית חדשנית
ומלאת תוכן ורגש, מגע וקסם.

מיוחד
לתקופת
הקורונה!

רבו העולמים ידעתי
בי הנני בידך לבד
בחדר בידך הולד

אוצר צ'יק
אוצר של ערכים יהודיים

קיימת גם
מהדורה מוגבלת
בשפת האידיש

מכשיר זה בנוי על טודת הקודש
והדפוס והטקסט מתחבר לשום משורר
והצגות אין אפשרות כפופה
במסרים והורדות בשום אופן

יצירת
אלבום תמונות
שאתם אוהבים

שירי קופלה
להאזנה +
שטח אחסון

ציורים לצביעה
במגוון נושאים
ומושגים

מצגת
סיפורי צדיקים
לקריאה והאזנה

2 מיקרופונים
לשירה בליווי
פסקול מוזיקלי

לקבלת חוברת "קופלה מספר על האוצר צ'יק" שלחו מייל: otzar@waxb.co.il

ירושלים: מלכי ישראל 2
02-538-4949

לריכושה באתר:
www.mwxb.co.il

בני ברק: הלפרין 18
03-615-4911

רבי עקיבא 112
03-615-4911

להזמנה מוקדמת חייגו עכשיו:
077-231-7869

שעות מענה טלפוני: א-ה 9:30-20:00 | י 9:30-12:00

וייקרא שמו מנחם מענדל

לפנינו טעימה ראשונה מתוך הפרק הראשון העוסק בתולדות ותהלוכות חייו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, מתוך הספר 'שבעה רועים' על תולדות אדמו"רי חב"ד בשפה שווה לכל נפש, מאת בנימין ליפקין ואיר ויינשטוק, העומד לראות אור בקרוב בהוצאת 'מעיינות'.

סמוך לארון ספרי הקודש, שיישן התינוק בתוך ארבע אמות של תורה (ליקוטי דיבורים כרך א, עמוד מג).

בן שלוש הכיר את בוראו

"כמו שנאמר אצל אברהם אבינו, כך גם אצל רבנו הצמח צדק, בן שלוש שנים, בערב ראש-השנה תקנ"ג, הכיר את בוראו" – התבטא הרבי רש"ב זי"ע (ספר השיחות קץ ת"ש, עמודים 64-65).

בערב יום הכיפורים תקנ"ג, ימים אחדים לאחר שנכדו, רבנו הצמח צדק, הגיע לגיל שלוש, פנה רבנו הצמח צדק לעלות על ציונה של בתו הרבנית דבורה לאה, כשהוא מורה שיישאו על הידיים את בנה, היתום הצעיר.

בהיכנסו אל בית העלמין, התבטא רבנו הצמח צדק: "כשם שאמר: גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, כך גם גדולה ברכת צדיקים במיתתם יותר מבחייהם".

ניגש רבנו הצמח צדק בסמוך למצבה, ידו חופנת את כף ידו של הילד הצעיר, ופנה בנעימת תחינה: "דבורה לאה בת שטערנא. ערב יום הכיפורים הוא היום. ברכי נא את בנך יחידך, היתום מנחם מענדל בן דבורה לאה, שזה הקטן גדול יהיה בתורה, בנגלה ובנסתר, בהצלחה, במעשים טובים ובאריכות ימים ושנים. בקשי רחמים עבורי ועבור קהל עדת החסידים, ועבור תורת הבעל שם טוב, נשמתו עדין".

באותו צום יום כיפור, התענה רבנו הצמח צדק בן השלוש ולא הכניס מאכל ומשקה לפיו עד צאת הצום (ספר השיחות קץ ת"ש עמודים סט ואילך).

כשם שנכנס לתורה

יום י"א בתשרי, ראשון לחשבון עוונות, נבחר כיום הכנסתו של רבנו הצמח צדק לתלמוד-תורה.

יום חמישי בשבת היה זה היום, ובעת קריאת-התורה, חרג רבנו הצמח צדק מהרגלו לחלק את העלייה לתורה לפי סדר כהן, לוי וישראל, והורה למשמש ר' ברוך שלמה, שיקרא לעלייה הראשונה – את רבנו הצמח צדק. את העלייה השנייה, נתן לכתנו הצדיק רבי שלום שכנא. את העלייה השלישית ציווה להעניק לילד הצעיר ולמי שעתיד ללמדו תורה, החסיד ר' אברהם בן רבי שמשון, כאשר רבנו מורה להכריז את הינוקא לתורה בנוסח הזה: "מנחם מענדל בהרב רבי שלום שכנא ובן דבורה לאה".

רבנו עצמו קרא בתורה ויראה עילאה חפפה על הנוכחים כולם. עם תום התפילה הורה רבנו לעטוף את התינוק בטלית, לבל יראה מאומה ולהובילו אל ציון אמו. אף רבנו הצמח צדק עצמו הועיד פעמיו אל בית העלמין כאשר המונים מלווים אותו. בבית מועד לכל חי ניגש רבנו הצמח צדק אל מצבת ציון בתו הרבנית, כשאליו מתלווים חתנו רבי שלום שכנא והיתום הקטן.

קולו של רבנו היה רווי שמחה כאשר הכריז מעל חלקת הקבר: "מול טוב דבורה לאה בת שטערנא. היום אני מכניס את בנך מנחם מענדל בן דבורה לאה לתורה. ברכי אותו, כשם שנכנס לתורה, כך ייכנס לחופה ומעשים טובים באריכות ימים ושנים". קול ההמון העונה "אמן" בהרעמה, הדהד למרחק.

מבית העלמין הגיעה הפמליה אל בית-הכנסת הקטן שבחצר. רבנו הצמח צדק מסר את הינוקא לידי של המלמד הנבחר, החסיד ר' אברהם בן ר' שמשון, כאשר רבנו מורה לו ללמדו עם הילד את הפרשה הראשונה מספר ויקרא. המלמד מלמד, הילד קורא אחריו ורבנו הצמח צדק שוקע בדריכות ובשרעפים כשהוא נשען על זרועות קדשו. עם גמר הלימוד הושיט רבנו הצמח צדק עוגת דבש וביצה קשה – על שתייהן רשומים פסוקים שונים – לילד בן השלוש, לאכול (ספר השיחות, שם). ■

ב אחת הייתה לו לרבנו הצמח צדק, הרבנית דבורה לאה עליה השלום, אותה השיא לתלמידו בן-ביתו רבי שלום שכנא אלטשולר זצ"ל. רבי שלום שכנא זה היה בנו של חסיד בשם רבי נח שהיה מאנשי הקרובים של הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטבסק זי"ע. רבי נח זה טבע בים בשוכו ממסע חוצה יבשות כשד"ר והותיר אחריו את בנו, שלום שכנא, כיתום צעיר. רבנו הצמח צדק אספו לביתו ובבוא היום לקחו כחתן לבתו הרבנית הצדקנית (ליקוטי רשימות ומעשיות, אות לה; מרביצי תורה בעולם החסידות ח"א).

ביום ערב ראש-השנה שנת תקמ"ט נולד בן זכר לרבנית דבורה לאה ולבעלה, רבי שלום שכנא, ותרב השמחה בבית רבנו הצמח צדק (שלשלח היחס).

ביום השמיני ללידתו נימול הינוקא וייקרא שמו בישראל מנחם מענדל – על שמו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטבסק זי"ע.

זה ינחמנו

שנת תקנ"ב הייתה שנה מרובת סער בהיכלו של רבנו הצמח צדק, זאת עקב קטרוג שמיימי שריחף מעל ראש בני ישראל בדבר היותו מרבה להפיץ תורה וחסידות. חג השבועות של אותה שנה לוהט בדחילו ודחילו. בהתוועדות החג, העלה רבנו הצמח צדק את זכרו של בעל ההילולא, מרנא הבעל שם טוב זי"ע. רבנו שרוי היה בדריכות עצומה, כאשר לפתע התרומם ממקומו ובקול רוויי בכי תמרורים הגיד:

"הסבא (כך כינה את הבעש"ט) ורבי (המגיד ממזריטש), עוררו נא רחמים רבים בעדי, תלמידכם, ובעד מקושריכם ובעד תורתכם. אוי, אוי. געוואלד, געוואלד. אבינו שבשמים חוס ורחם עלינו".

נפל רבנו הצמח צדק והתעלף עילפון עמוק.

בהלה נזרעה במקום, החסידים הקיפו את רבנו הצמח צדק בבעתה ומחישו רגליים אצו להזעיק את הרופא. תוך כדי מהומה פסע לחדר נכדו הפעוט של רבנו הצמח צדק, מנחם מענדל. משראה את סבו הקדוש שוכב ללא ניע, הפיל עצמו עליו כשהוא מושיט לעברו את זרועותיו הקטנטנות וצועק: "סבא, סבא, תחזיק בידיי. קום סבא". רבנו הצמח צדק התחזק, אחז בידים המושטות לעברו ואמר לו: "הב לי ירך".

התרומם רבנו הצמח צדק מרצפת בית-הכנסת והפטיר לעבר נכדו הפעוט: "זה ינחמנו" (ספר השיחות, קץ ת"ש, עמודים 65-66).

ההבטחה המקודשת

בשלהי אותה שנה גבר הקטרוג וסכנה נשקפה לחייו של רבנו הצמח צדק. בתו, הרבנית דבורה לאה, גמרה אומר למסור נפשה עבור הצלת אביה והצלת התפשטות תורת החסידות (סיפור ההשתלשלות המרטיט מופיע בארוכה בפרק אודות ספר התניא קדישא). ביום השני של ראש-השנה נפלה לפתע למשכב והתכוונה בסילודין להחזיר נפשה הצעירה לפני קונה, מתוך מסירות נפש מוחלטת. ביום צום גדליה, עלתה והתעלתה לגנוי מרומים, כאשר בפטירתה היא מציילה את תורת החסידות לבלתי תדעך חלילה.

טרם פטירתה הייתה בקשתה האחרונה מאביה הקדוש שיחנך וידריך את בנה יחידה שזה עתה מלאו לו שלוש שנים.

רבנו הצמח צדק הבטיחה: "בנך מנחם, נוחם הוא לי, נוחם יהיה לי, ונוחם יהיה לישראל".

במהלך ההלוויה המרטיטה החזיק החסיד המקובל והמקודש רבי אליהו ראובן, את היתום הטיבי בידיו, כאשר רבנו הצמח צדק את הקדיש הראשון אחר בתו ואילו הפעוט – לימים, רבנו הצמח צדק – אומר את הקדיש שלאחריו יחד עם רבי אליהו ראובן (ליקוטי דיבורים, כרך ד עמוד תרסח).

מרגע זה ואילך הטיל רבנו הצמח צדק את חסותו האישית על נכדו הרך. הוא הורה שאת ערסו של התינוק יכניסו אל חדרו הטמיר ומקמוהו

מאת הגה"ח הרב יואל כהן שליט"א

(על-פי לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1108 - אוצר לקוטי שיחות דברים, שיחה ג לפרשת ראה)

מובן שהביור נעשה על-ידי אכילה לשם שמים, בעבור התועלת
בעבודת ה'. ומה שהגמרא קוראת לזה "בשר תאווה" – אין הכוונה
לתאווה בהמית של זולל וסובא חס ושלום, אלא לתאווה ורעבון
לאכילה בשביל קיום ובריאות הגוף.

זוהי הפירוש הנוסף שרש"י מביא: "כי ירחיב וגו'" – לימדה

5 כ' קרוב

בשבעים השנים האחרונות ידעה ארץ ישראל מערכות רבות בהן נאבקו שלומי אמוני ישראל על דמותה וצביונה היהודי של הארץ והמדינה. אל מול חסדי ה' שהקים לנו את ארץ אבותינו לפליטה, אחרי השואה האיומה, התייצבו ראשי המדינה במגמה מוצהרת לעקור מן השורש את כל מה שריח יהדות נודף ממנו, ברצונם ליצור 'לאום ישראלי' חדש, ככל העמים בית ישראל, היל"ת.

ההגנה העקבית על קודשי ישראל בארץ הקודש משפיעה עמוקות כבר שנות דור על חייהם של כלל היהודים היושבים בה, אף על אלו שאורח חייהם לא מתאים לרוח התורה. אחת ההשפעות המוחשיות מתבטאת בכך שרוב היהודים הישראלים, עד עצם היום הזה, מתחתנים עם יהודים ונמנעים מנישואי תערובת. מצב זה בולט במיוחד על רקע גלי ההתבוללות העכורים שסוחפים את יהודי התפוצות, בהיקף שלא היה כמותו מעולם.

לאור זאת ניתן להבין את התהודה העצומה אותה קיבל המאבק על הגדרת 'מיהו יהודי' בחוק הישראלי, כאשר עלה לדיון בשנת תש"ל. מערכה שאיחדה חוגים שונים ביהדות החרדית, נושא שהקים והפיל ממשלות במשך עשורים, חצה את גבולות הארץ והגיע לכלל העולם היהודי. למעשה, שורשי של מאבק זה החלו לנבט כבר בשנים הראשונות לקום המדינה.

שאלה לחמישים חכמים

במשך שנים רבות לא הייתה הגדרה חוקית לזהותו של יהודי, והמדינה התייחסה לאזרחים ולעולים לפי הנחיית שר הפנים, ש"כל אדם המצהיר בתום לב שהוא יהודי – יש לרשום אותו כיהודי, ואין לדרוש ממנו כל הוכחות אחרות". הנחיה זו הובילה את הפקידים להחליט ככל העולה על רוחם בנושא חמור זה, דבר שעורר את החשש לטשטוש הזהות היהודית של יושבי הארץ ולהתגברות נישואי תערובת.

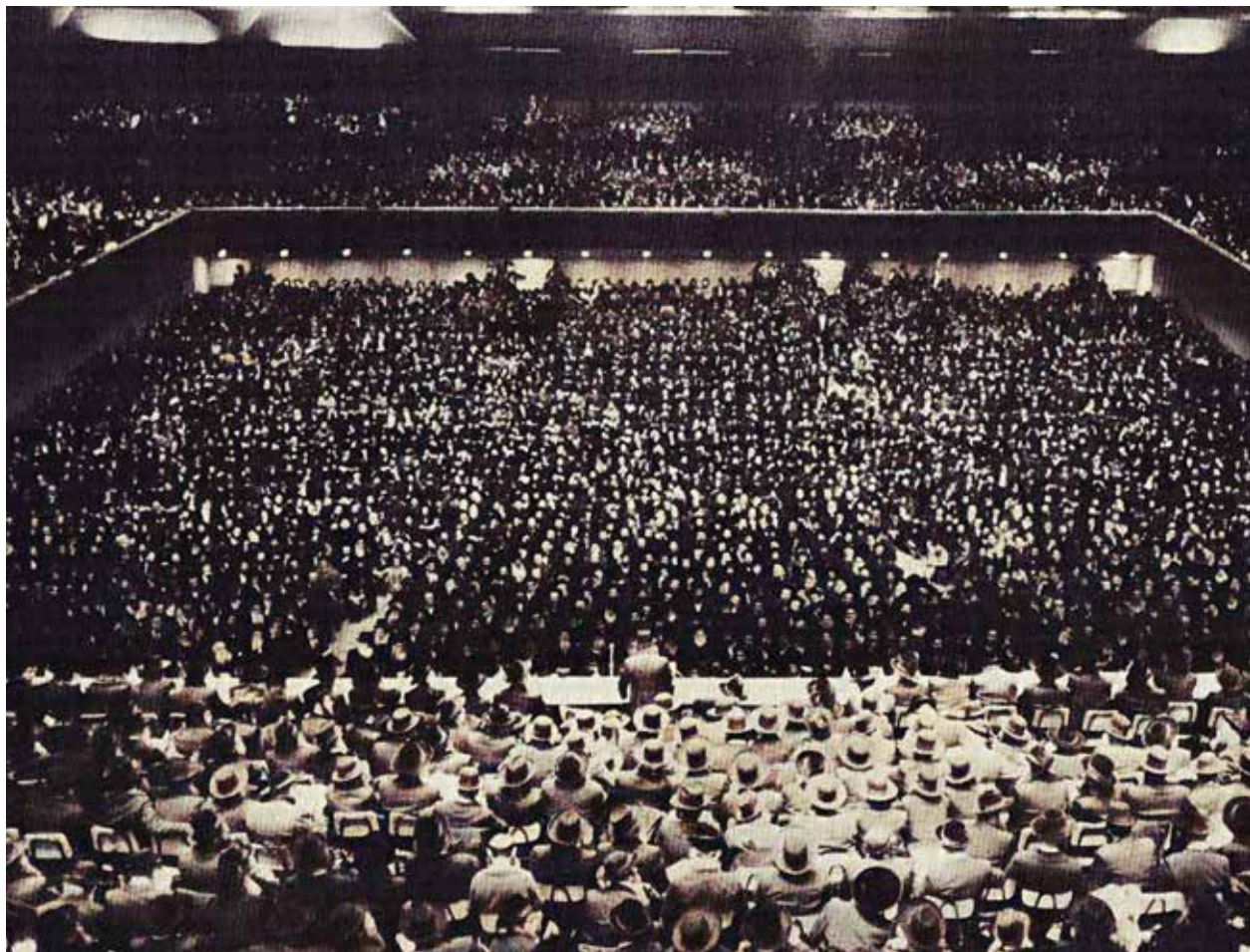
בשנת תשי"ט, לאחר שהתעורר דיון סוער בנושא, החליט ראש הממשלה דוד בן-גוריון לפנות לחמישים איש שהחשיב ל'חכמי ישראל', בהם רבנים ידועי שם אך גם 'אישי רוח' שאינם שומרים תורה ומצוות, בבקשה שיחוו את דעתם בשאלה כיצד על המדינה לנהוג במי שאימו אינה יהודייה אך "שני ההורים מסכימים שילדם יירשם כיהודי".

לא לחינם בחר בן-גוריון לנסח את שאלתו בצורה כזו ולא לשאול ישירות 'מיהו יהודי'. בן-גוריון הביע כפירה גמורה ואף לא צם ביום הכיפורים, אך בנו 'התקדם' צעד נוסף ונשא אישה שאינה יהודייה. לא ידוע מה היה יחסו הפנימי של האב לבחירתו של הבן, אך ברור שלא רצה להשלים עם העובדה שנכדיו ייחשבו לא יהודיים. מסתבר שהתנסחותו המתוחכמת נבעה מרצונו

בין השראלי לעמים

סיכורה של אחת המערכות הקשות על זהותה היהודית של מדינת ישראל, סביב תיקון חוק 'מיהו יהודי' וחוק השבות, במלאת 50 שנה למאבק בניצוחו של הרבי וגדולי ישראל נוספים • שאלתו ה'תמימה' של בן גוריון ל'חמישים חכמי ישראל', בג"ץ שליט והשלכותיו, עצומת המיליון והמצב כיום – הממחיש כאלף עדים את עיניו הצופיות למרחוק של הרבי

הרב לוי יצחק הולצמן

עצרת הענק בראשות כ"ק האדמו"ר בעל ה'לב שמחה' מגור לתיקון חוק מיהו יהודי, בבנייני האומה, ביום כ"ד בטבת תשמ"ג

להצבעה, ואף הבהיר זאת בנאומו על דוכן הכנסת: "אנו יודעים שיש ליברלים, יש קונסרבטיבים ויש רפורמים לכל המינים ולכל הסוגים והם מגיירים. ולכן אינני רוצה לקבוע הלכות ואינני מוסמך לקבוע הלכות. אנו אומרים, אפוא, שמי שיבוא עם תעודת-גיוור של קהילה יהודית כלשהי, ובלבד שאינו בן דת אחרת, יתקבל כיהודי".

השמטת הדרישה לגיוור 'כהלכה' לא הייתה תקלה או שגגה. הייתה כאן עמדה מכוונת לפרוץ את חומת ישראל, לקבל 'גיורים' שאינם כוללים קבלת מצוות, ולמעשה לרשום גויים גמורים בתור יהודים. השמטת מילה בודדת מתוך החוק העוסק בזוהתו של יהודי, כפי שעבר בכנסת ב"א אדר תש"ל, היוותה אות הפתיחה למלחמה על שלמות עם ישראל במשך העשורים הבאים.

לא היה מדובר רק בחוק תיאורטי. באותן שנים נפתח סדק צר ב'מסך הברזל' וניתנה אפשרות לחלק מיהודי רוסיה, גרוזיה ובוכרה לעלות לארץ ישראל. בעקבות חוק 'מיהו יהודי' שהכשיר את כל מי שהתגייר, הזדרזה הסוכנות היהודית לשלוח עולים רבים לגיוור מזורז ופיקטיבי בווינה בירת אוסטריה. הגיורים הסיטונאיים הללו עוררו קול זעקה בציבור התורני, כאשר על המחאה מנצח כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש.

עתיד העם במשמעת סיעתית

כבר באותם ימים ראשונים, חזה הרבי ברוח קודשו את השבר שעתידי להתרגש על צביונה היהודי של ארץ הקודש, כתוצאה מהפרצה בחוק שאינה דורשת יהדות לפי ההלכה. חוק זה יחד עם 'חוק השבות' שהעניק באותה תקופה זכאות לקרובי משפחה של יהודים לעלות לארץ, הובילו כעבור עשרים שנה למצב החמור הנמשך עד ימינו, כאשר מאות אלפי גויים מציפים את הארץ ולעיתים קרובות מוכרים כיהודים, דבר הגורם לטשטוש הגבולות בין ישראל לעמים גם בארץ ישראל.

בפורים תש"ל, ימים ספורים אחרי חקיקת 'מיהו יהודי', דיבר הרבי בהתרגשות במשך שעה וחצי ברציפות, על "החורבן האיום שלא היה כמותו בחיי עם ישראל, על ידי הסרת המחיצה בין ישראל לעמים". בכאב רב הביע את התדהמה מכך שיהודים חותמים

להשחיל את נכדיו דרך פרצה ולקבוע כי הם יהודים לפי החוק.

הרוב המוחלט של הנמענים הביעו דעה נחרצת כי ההלכה היא הבסיס היחיד להגדרת הזהות היהודית, ולא ניתן לערב בזה שיקולים לאומיים או תרבותיים. אחד מן המשיבים היה הרבי זי"ע, כאשר במכתבו הבהיר לבן-גוריון שהשאלה אינה נוגעת רק לילדים שרוצים לרשום אותם כיהודים, אלא היא שאלה כללית על כל מי שרוצה להצהיר על עצמו כיהודי.

"דעתי ברורה בהחלט", השיב הרבי, "בהתאם לתורה ולמסורת המקובלת מדורי דורות, כי בענינים כאלה אין כל תוקף להצהרה בדיבור על הרצון להירשם בתור יהודי, ואין בכוח הצהרה זו לשנות את המציאות. על פי התורה והמסורת של דורי דורות הקיימת וחיה עד היום הזה – יהודי הוא זה ורק זה שנולד מאם יהודייה או גר שנתגייר באופן גירות מדויק, אשר פרטי סדר גירות זה מבוארים בספרי פסקי דינים של עמנו בית ישראל מדור לדור ועד להשולחן ערוך".

בין 'גיוור' ל'גיוור כהלכה'

השם שליט מוכר לציבור כיום מסיפורו של החייל החטוף גלעד שליט, אך מתברר שלפני 50 שנה עורר השם הזה את אחת המהומות המורכבות והקשות ביותר ביחס המדינה לתורה ולהלכה.

בשנת תשכ"ט הגיש עתירה לבג"ץ אדם בשם בנימין שליט, יהודי שנישא ללא יהודייה ר"ל, וביקש לרשום את ילדיו במרשם האוכלוסין כשייכים ללאום היהודי, בטענה שהוא עצמו נולד לאם יהודייה ואינו בן דת אחרת, ואשתו אמנם לא התגיירה אך אינה שייכת לשום קהילה דתית. בג"ץ דן בעתירה זו שנודעה בשם 'בג"ץ שליט' בהרכב של תשעה שופטים, כאשר חמישה מתוכם הכריעו כי יש לקבל את עתירתו ועל המדינה לרשום את ילדיו כיהודים, והורו למדינה לקבוע חוק רשמי המורה 'מיהו יהודי'.

הצעת חוק הוכנה והובאה לאישור ועדת השרים לענייני חקיקה, ובה נאמר: "יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה או שנתגייר כהלכה ואינו בן דת אחרת". שר המשפטים יעקב שמשון שפירא, שעמד בראש הוועדה, מחק את המילה 'כהלכה' בטרם הוגשה ההצעה

כ"ק גאב"ד ערלוי זצוק"ל נושא דברים בעצרת הענק לתיקון חוק 'מיהו יהודי' בבנייני האומה. לימינו, כ"ק האדמו"ר בעל ה'לב שמחה' מגור זצוק"ל, שעמד בראש העצרת

ומאשרים במו ידיהם שגויים בלי שום ספק הם 'יהודים'.

"הסיבה ש'מרעישים' כל כך בנוגע ל'מיהו יהודי' היא בגלל שכבר כלו כל הקיצין", אמר הרבי. "העובדה ששכנעו את עצמם שלאורך ימים ושנים יכולים להעלים את האמת ולרמות יהודים, לרמות את העולם, ואפילו לרמות את עצמם, ולכן יכולים לומר על גוי שהוא יהודי, לומר על גיור רפורמי שהוא גיור, לומר שיש רק מקרים בודדים שגויים נכנסים לארץ ישראל בה בשעה שיש מאות מקרים כאלו, ולומר ש'חוק השבות' הוא 'הישג דתי'".

עד מהרה הוקם 'הוועד למען שלמות העם' במטרה להילחם לתיקון החוק ולקבוע שזהות יהודית תלויה רק בכללי התורה וההלכה. בראשות הוועד עמד הרב יהודה פלדי ז"ל, איש ספר מיוצאי הונגריה, והרב שמואל חפר ז"ל, מנהל סמינר 'בית רבקה' בכפר חב"ד, שהלך לעולמו בחודשים האחרונים. הוועד פעל מול חברי הכנסת מכל גווי הקשת וכן קיים הסברה נרחבת על חומרת הנושא כדי לעורר מחאה ציבורית.

לימים סיפר הרב חפר על הפעילות המאומצת שנעשתה מאחורי הקלעים לתיקון החוק. "זכרני שהייתה פעם הצבעה על תיקון חוק 'מיהו יהודי' בתקופת ממשלת גולדה מאיר, זה היה יום דרמטי. לחצנו על חברי הכנסת בדרכים שונות להצביע על התיקון שנדרש 'גיור כהלכה'. בעת ההצבעה עלינו לתא מיוחד השמור לנשיא המדינה, באישורו של קצין הכנסת, ומשם כל חברי הכנסת ראו אותנו. כאשר חברי כנסת הצביעו נגד תיקון החוק, נופפנו להם עם הידיים לאות מחאה ואזהרה.

"לאחר מכן הוגשה שאילתא על ידי ראש הממשלה גולדה מאיר, מי נתן לאנשי חב"ד אישור להיכנס לתא הנשיא ולהשפיע משם על נציגי הציבור, הייתה חקירה שלמה ואף רצו לשלול ממני את הכניסה לבנין. באותה תקופה תבענו את תיקון החוק מכולם, גם

מאנשי שמאל. היו כאלה שאמרו בגילוי לב: יש לנו משמעת סיעתית, אנחנו לא יכולים. אמרתי להם: איך אפשר בעניין ערכי ויסודי כמו עתיד עם ישראל לדבר על משמעת סיעתית? אתם לא מכונות אוטומטיות אלא אנשים בעלי מחשבה, איך תבטיחו את עתיד העם?"

סכנה לביטחון ישראל

בשלהי קיץ תש"ל הוכרזה הפסקת האש של מלחמת ההתשה בין ישראל למצרים בתיווך אמריקני. המצרים לא קיימו את תנאי הפסקת האש אפילו יום אחד, והחלו מיד להניע סוללות של טילי קרקע-אוויר לעבר תעלת סואץ, להתבסס ולהיערך לקראת מלחמת יום הכיפורים הנוראה שפרצה כעבור שנתיים. באותה תקופה זעק הרבי זי"ע והתריע על השתיקה ואוזלת היד אל מול ההיערכות המצרית ועל הכניעה לאותה 'הפסקת אש' שאין בה ממש.

הרבי תלה את המצב הביטחוני הרעוע בפרצה החמורה של 'מיהו יהודי' שנקבעה באותה שנה. "כאשר אומרים על גוי שיהודי הוא, זו גזירה איומה ונוראה שלא הייתה כמותה מאז היות בני ישראל לעם, והורסים בכך את המחיצה המבדילה בין ישראל לעמים" - על ידי זה פורצים גם את החומה הגשמית כפשוטה, וגויים קובעים כיצד על ישראל לנהוג בענייני ביטחון.

"טוענים שישאל האם מדינה דמוקרטית ויש בה שוויון זכויות מלא ליהודים וללא-יהודים, אבל מה זה שייך לכתיבה והכרזה על אינו-יהודי שהוא יהודי? ! והלא בנוגע לדרושים שרבים מהם משרתים בצבא ביחידות קרביות ואף שפכו את דמם על הגנת הארץ, לא כותבים בתעודות הזהות שלהם שיהודים הם. לאושרנו, דווקא הדרושים לא ירצו שיתערבו בענייניהם..."

אמירה שמיימת זו שמקשרת בין הפגיעה בקדושת ישראל לבין המצב הביטחוני, חזרה ונשנתה בדברי הרבי באותה תקופה. כבר בעיצומה של מלחמת ההתשה, בל"ג

בעומר תש"ל, אמר הרבי שנפילת החיילים במלחמה נובעת מכך שרושמים עולים גויים בתור יהודים. הדברים עוררו סערה עצומה בישראל, פוליטיקאים ועיתונאים שונים בארץ הגיבו בחוצפה ותקפו את האמירות הללו. בשבת לאחר מכן התייחס הרבי להתקפות אלו ואמר: "כשם שברור לי שכעת אנו בצהרי יום השבת בעת רעוא דרעווין, כך ברור לי שהחיילים נפלו כתוצאה מרישום גויים כיהודים".

גדולי ישראל בחזית

במשך השנים נחלצו גדולי ישראל למאבק למען תיקון החוק. הגאון רבי חיים קרייזוויט זצ"ל גאב"ד אנטוורפן שבבלגיה, נכנס לעובי הקורה יחד עם אנשי 'הוועד למען שלמות העם', וקיים פגישות עם אדמו"רי גור, מרנן ה'בית ישראל' וה'לב שמחה' זצוק"ל, כדי לטכס עצה כיצד לתקן את החוק. מרן ה'לב שמחה' הביע תדיר את חרדתו מן הסכנה הרוחנית העצומה הרובצת מחוקים אלו שפוגעים בזהות היהודית. ביוזמתו ובעידודו נערכה בשנת תשמ"ג עצרת ענק בבנייני האומה למען תיקון החוק שייאמר בו במפורש שיהודי הוא רק מי שהתגייר כהלכה, ובכנס זה נטלו חלק כל גדולי האדמו"רים וראשי הישיבות. מעניין לציין כי עלויות העצרת חולקו שווה בשווה בין קופת האדמו"ר מגור וקופת האדמו"ר מליובאוויטש.

"בשלב מסוים", סיפר הרב חפר, "ביקשנו לגייס את גדולי הדיינים בארץ כדי ללחום ב'גיורי וינה' שהתקבלו בארץ בעקבות הפרצה בחוק. הלכתי עם הרב קרייזוויט אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל וביקשתי כי יאסוף את הדיינים לכנס שבו יכריזו שהם מוציאים איסור על הגיורים שנערכים שלא כהלכה".

בענותנותו ופשטותו המפורסמת הגיב הגרש"ז אויערבאך: "אני רק ראש ישיבה שמכין שיעורים לתלמידים". אך כאשר הרב חפר הדגיש שהרבי מליובאוויטש

שמיר אטם את לבו לנושא זה שהיה רחוק מאורח חייו, אך מכיוון שהיה זקוק לתמיכתה של אגודת ישראל בממשלתו, התחייב כי הממשלה תתקן את החוק. למעשה, כמו שאר נבחרי הציבור, התחייבותו הייתה רמיה והחוק לא תוקן, וכך נותר המצב עד עצם היום הזה.

על פי נתוני משרד הקליטה, חיו בישראל לפני כעשור כ-320 אלף עולים, רובם מחבר העמים, שהגיעו לארץ מכוח חוק השבות אך אינם יהודים לפי ההלכה. נכון להיום, יותר מ-85 אחוז מקרב העולים מחבר העמים שגילם פחות מארבעים,

יחד לארץ הקודש והתיישבו במאה שערים, הוא התבייש לספר את מוצאה ומשום כך מעולם לא התגיירה.

הרב גרוסמן הוכה בתדהמה, אך לאחר מכן התעשת וזימן אליו את הבחור, שהיה מטובי הבחורים בשיבה. הוא סיפר לו דברים כהווייתם והבחור התעלף מיד. לבסוף הציע הרב גרוסמן לבחור שהוא עצמו יטפל בעניין. הוא הזמין את הכלה והסביר לה את המצב, שאי אפשר לערוך חופה וקידושין כעת. הוא שכנע אותה שלא תספר להוריה מאומה, הוא יגייר את הבחור והשידוך יקום ויהיה, והם יחיו חיים מאושרים. וכך אכן אירע.

אחת ממשמרות המחאה שהוקמו בימי המאבק לתיקון החוק

העיתונות מדווחת על דבריו הכואבים של הרבי לנוכח הפירצה בחוק

אינם יהודים לפי ההלכה. זאת מלבד אלפים רבים של גויים שעוברים גיור שלא כהלכה מדי שנה ורשומים כיהודים לכל דבר.

המאבק לתיקון חוק מיהו יהודי ותיקון חוק השבות לא הצליח, אך נשא פרי בכך שיצר מודעות ברורה בקרב רוב היהודים בארץ, אף אם אינם שומרי תורה ומצוות, על הזהירות הנדרשת גם כאן מנישואי תערובת ועל חשיבות בירור יהדות כדת וכדין מבלי לסמוך על ההגדרה החוקית בלבד. ■

עצומת המיליון

כאשר הוקמה ממשלת שמיר בשנת תרש"ם, יום הוועד למען שלמות העם את 'עצומת המיליון' עליה חתמו מיליון יהודים תושבי ישראל, הקוראת לראש הממשלה וחברי הכנסת לתקן את החוק. "כשהבאנו ליצחק שמיר את החתימות", מתאר הרב חפר, "בדיוק אז באה גם משלחת של רפורמים. היה לחץ אדיר מכל הכיוונים".

בפגישת הרב חפר עם שמיר נכח גם הגאון רבי אהרן סולובייצ'יק זצ"ל משיקאגו, שהגיע במסירות נפש ממש בכיסא גלגלים. הוא אמר לשמיר: "עוד מעט תצטרך לעמוד בחזית של שלמות הארץ. דע לך, הרפורמים המהווים חוד החנית כנגד גיור כהלכה, יהיו גם חוד החנית נגד שלמות הארץ. הם ילחצו בארזה"ב על הסנאטורים ועל חוגי הממשל כדי שיוור לך למסור שטחים לערבים".

עומד בראש מערכה זו ומדובר בצעד נחוץ ביותר, נענה הגרש"ז והתקיים כנס דיינים מיוחד בו פסלו את גיורי וינה.

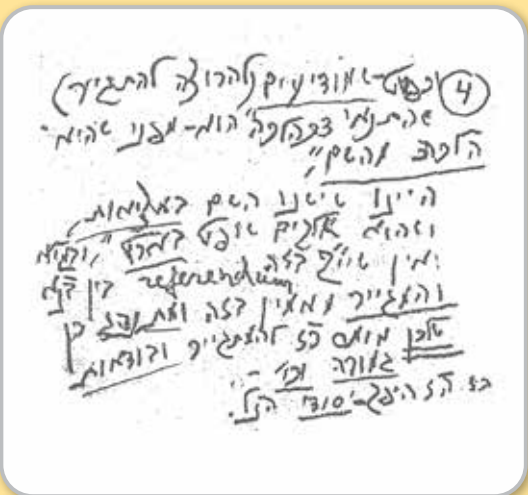
במהלך הכנסים שנערכו במשך השנים לתיקון המעוות, סיפרו גדולי האדמו"רים והרבנים על מקרים מזעזעים בהם נתקלו שממחישים היטב את הסכנה הרוחנית הקיימת בהעדר בדיקה מעמיקה ויסודית כפי ההלכה בענייני יהדות ואת הנזק שגורמים החוקים שמאפשרים רישום של גויים כיהודים, לעיתים גם בחוגים תורניים וחרדיים ממש.

כך סיפר הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל ראש ישיבות קרלין, שהתכוון לסדר קידושין עבור זוג במאה שערים, ושבועות ספורים לפני החתונה קיבל פתק אנונימי בו נרשם שיבדוק את יחוסו של החתן. החתן למד בשיבה חסידית במאה שערים, ולכן לא עלה על הדעת שיש כאן בעיה, אך הפתק לא נתן לו מנוח וכמה ימים לפני החתונה קרא הגר"י גרוסמן לאביו של החתן ואמר לו שהוא רוצה לדבר איתו. עוד בטרם התחיל לדבר פרץ האב בכבי, ואז הבין הרב גרוסמן שאכן יש דברים בגו.

האב, יהודי ממוצא הונגרי, החל לספר כי בשנות המלחמה הסתתר אצל משפחה נכרית ואחת מבנות הבית רצתה להינשא לו, והוא, מתוך נאמנות או הכרת תודה, הרגיש שאינו יכול לסרב לה. הם עלו

גיור אינו נתון למשאל עם

על טיוטת מאמר שנכתב לעיתונות בשאלת "מיהו יהודי" העיר הרבי:

וכפשוט - שמודיעים (להרוצה להתגייר) שהתנאי ד"כהלכה" הוא - מפני שהיא הלכה מהשם, היינו שישנו השם במציאות, ושהוא "אלקים שופט בארץ", ובמילא אין שייך כזה refection [=משאל] בין בני אדם, והמגייר מאמין בזה ומתנהג כן, שלכן אומר כל זה להתגייר ובוודאות גמורה וכו' -

כל זה הרי זה הפך יסודי הנ"ל [=ההפך מיסודות שיטתם של הזרמים השונים המבקשים לגייר].

פתקים

משולחנו של הרבי

עדכוני חב"ד;

קווים קצרים לדמותו של
הגאון החסיד הרב עדין
אבן-ישראל (שטיינזלץ)
זצ"ל, שנפטר בערב שבת
פרשת עקב, בהותירו
אחריו יבול עצום ובלתי
נתפס של ספרות תורנית
ענפה שהנגישה את
יסודות התורה, היהדות
והחסידות לרבים מספור

ל

פני צהרי יום שישי, ערב שבת קודש פרשת "והיה עקב תשמעון", עלתה לגנוי מרומים נשמתו הגדולה של הגאון החסיד הרב עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל, שעמד בראש מפעל האדירים להנחלת התלמוד הבבלי, התנ"ך, המשניות, הרמב"ם, ספר התניא ועוד שורה של ספרי יסוד להמוני בית ישראל, באמצעות שורה ארוכה של חיבורים בשפה נהירה וקולחת ושווה לכל נפש. חיבוריו הרבים תורגמו לשלל שפות וסייעו למיליוני יהודים בארץ ובכל תפוצות ישראל. במרוצת השנים נדפסו כל ספריו ביותר מחמישה מיליון עותקים.

הרב אבן-ישראל נולד לפני 83 שנה בירושלים ובגיל צעיר התקרב, מיוזמתו ובכוחות עצמו, לתורה הקדושה ולמצוותיה כשהוא מקבל מגדולי ומפורסמי רבני חב"ד דאז הגר"ש ששונקין, הגר"ד אליעזרוב, הגר"ח קסלמן והגרש"א היילפרין זצוק"ל. הוא עצמו העיד בפני בנימין ליפקין בראיון מיוחד שהעניק לו לפני למעלה מחצי יובל שנים על הגאון רבי שמריהו ששונקין, מפארי גדולי תלמידי ישיבת

'תומכי תמימים' בליובאוויטש: "מדי יום הייתי נמצא בביתו כחצי יום, לומד עמו חסידות ושואב ממנו הרבה מתורת החסידות".

הנער הצעיר הוכר עד מהרה כעילוי נדיר מסוגו, ושקד על התורה והעבודה ביגיעה עצומה כשבתוך שנים ספורות הוא רוכש בקיאות עצומה בכל הש"ס בבלי וירושלמי, בכל ספרי הראשונים, בתורת החסידות ובספרי היראה והמוסר.

מפעל חייו

התקדמותו ושקידתו בלימוד התורה לווה בהדרכות וברכות רבות שקיבל מהרבי זי"ע. בדרכו הקדושה של הרבי, שקרא ופעל בכל עת להרבות חיילים לתורה ולקרב את לבות ישראל לאביהם שבשמים, החליט הרב אבן-ישראל לצאת לדרך במפעל חדשני וחסר תקדים של ביאור הגמרא באופן שווה לכל נפש, כך שיהודים מכל הסוגים והרמות יוכלו לקבל ולהתחבר לאור התורה. כך עשה גם כשביאר את ספר התניא קדישא בביאור שווה לכל נפש המעורר כל לב להידבק באהבת ויראת השי"ת ולזנוח את הבלי עולם הזה.

ביאורו הנודע על הגמרא זכה להסכמותיהם והתפעלותם של רבים מגדולי ישראל זיע"א, בהם הגר"מ פיינשטיין, הגר"ע יוסף וזק"ק גאב"ד ערלוי (שהתגורר בשכנות עמו) זצוק"ל.

הגאון החסיד

וכך כתב הגר"מ פיינשטיין על הכרכים הראשונים של התלמוד המבואר: "בשמחה ראיתי הפירוש החשוב של הרב הגאון מוהר"ר עדין שטיינזלץ שליט"א מעיה"ק ירושלים, על מסכתות ביצה ור"ה... נוסף לעוד כמה חלקים, הם באמת עבודה גדולה, שיכולים להיות לתועלת לא רק לאלו שכבר מורגלים בלמוד הגמרא, ורוצים להעמיק יותר, אלא גם לאלו שמתחילים ללמוד, להדריכם בדרכי התורה איך להבין ולהעמיק בים התלמוד".

לימים גילה כי העבודה על התלמוד המבואר נעשתה כולה בהכוונה ובעצות ספציפיות שקיבל מהרבי בכתב ובעל פה. אף התבנית הקיימת של צורת דף הגמרא, המשמרת את צורתו באופן שכל עמוד מקורי מתפרש על כפולת עמודים, נעשתה בעצתו האישית של הרבי.

מקרבם לתורה

קרוב ליובל שנים ערך חיבור הביאור על הש"ס, והביאור תורגם גם לשפות נוספות, כאשר מאות אלפים לומדים בזכותו את הגמרא. בתוך שנים אלה הספיק לכתוב גם את הביאור על ספר התניא – על בסיס שיעורים שהוא עצמו מסר בחוגים מיוחדים ולימים בשעה שבועית מיוחדת שהוקדשה לכך ב'קול ישראל'. במקביל הרבה למסור שיעורים מעמיקים בכל חלקי התורה, ולעורר את לבות

בקרוב

בנימין ליפקין

אחרים, אולי תשנה את שם המשפחה ללשון הקודש? הרב שטיינזלץ מופתע לחלוטין והרבי ממשיך: "יש כמה שמות משפחה המתחילים ב'אבן'". הרבי מנה כמה דוגמאות והציע לאמץ אחד מהם או הדומה להם, "עד שזה יהיה דבר רגיל".

הרב עדין אמנם מופתע לגמרי אבל מהנהן בראשו והרבי ממשיך: "אני אמנם מתערב בענייניך אבל אני לא מכריח. אם אתה חושב להפך, עשה כרצונך". והוא, כחסיד, מנענע ראשו לשלילה ומביע על אתר את רצונו למלא את הוראת הרבי. או אז אומר הרבי: "אבל זה צריך להיות בהסכמת האשה". רעייתו של הרב עדין הנוכחת במקום מחייכת בהתרגשות והרבי אומר לה: "הרי גם את תצטרכי לשנות את שם המשפחה". הרבי מעניק לשני בני הזוג את ברכתו הקדושה: "בשורות טובות, הצלחה רבה" והשניים יוצאים מול פני הקודש.

זמן קצר לאחר מכן מאמץ הרב את השם אבן ישראל (המקבל את אישורו של הרבי בכתב) וזה השם המתחיל להופיע מעתה בכל חיבוריו בעוד שם המשפחה הקודם והמוכר מופיע בסוגריים בלבד. כחצי שנה חולפת והרב אבן ישראל מתייצב שוב לפני הרבי. הפעם נפשו בשאלתו. בנו נאבק על חייו בעודו נער, לנוכח גידול ממאיר המקנן בדמו ל"ע. הרבי מעניק לו את ברכתו ותכף שואל: "האם שיניתם גם את שם משפחתו של הבן?". משנענה בחיוב נמרץ, מגיב הרבי בשביעות רצון ניכרת וכמו מבקש לוודא שוב: "ממילא גם הוא נקרא אבן ישראל?". ושוב מתקבלת התשובה החיובית והרבי מברך: "בשורות טובות".

בנו של הרב החלים לחלוטין ונרפא באופן ניסי מהלוקמיה בה לקה. כיום הזה הוא, יבלחט"א, מנצח על האימפריה הספרותית העשירה שהותיר אחריו האב.

זהו מעשה שמימי לגמרי המעיד על מידת הקירבה העצומה שהפגין כלפיו הרבי ועל הערכות האישיות שנטל עליו ועל כל אשר לו.

זה היה בחודש חשוון תשנ"ד, לפני קרוב לעשרים ושבע שנים. פגשתי אותו, את הגאון האמיתי, רבי עדין אבן ישראל (שטיינזלץ) ז"ל, בחצר הרבי. למרות גילי הצעיר, הוא נאות לבקשתי להעניק לי ראיון, ראשון מסוגו, על הפגישות הרבות שאותן זכה לקיים, פנים בפנים, בקודש פנימה עם הרבי.

שעה קלה קודם לכן הייתי עד לתגובה נסערת למדי שלו כאשר לראשונה ראה את הרבי, לאחר האירוע המוחי ששינה מן הקצה אל הקצה את אופי ומסלול החיים בחצרות קודשו. בהתאם לנוהג שהיה אז, כתום התפילה, היה נפתח וילון המרפסת בה שהה הרבי, קהל החסידים היה פורץ בשירה והרבי היה מעורר אותה בתנועות ראשו הקדוש.

הרב עדין אבן ישראל, יהודי שזכה לעשרות רבות של שעות שיחה אישיות עם הרבי, פנים בפנים, הביט ממעמקי קומת בית המדרש אל המרפסת הנישאת ממעל כהלום רעם. בחלוף רגעים אחדים של שירה, עת הוסט הווילון וקהל החסידים מיהר לעזוב את המקום, נגלה לנגד עיניי מחזה קורע לב. הוא נותר במקומו, התיישב, הרכין ראשו על ידו המונחת על השולחן והתייפח בבכי שעה ארוכה. כזו הייתה התגובה הנפשית, הספונטנית והבלתי נשלטת של מי שזכה לראות מלך ביופיו ועתה נאלץ לחזות בשכינתא בגלותא.

•

מדהים להתבונן במפנה המדהים והבלתי נתפס שהתחולל בשלב מתקדם מאוד בחייו, לאחר שכבר מלאו לו שנות יובל, ביוזמתו האישית של הרבי, ובאתערותא דלעילא.

הוא מתייצב לפני הרבי וזוכה לקבל את ברכתו. ואז, כשהוא נפנה ללכת, הרבי מבקש לקרוא לו שוב ואומר לו כהאי לישנא (בתרגום חופשי מידיש): "בכלל, העבודה שלי היא להתערב בעיסוקי

רבבות בית ישראל בכל רחבי תבל להתקרב לתורה ולנותן התורה, כאשר ניתן להצביע על רבבות משפחות שהפכו ליראים ושלמים בזכותו.

בגישה מכוונת, על מנת להצליח להביא את התורה הקדושה לכל סוגי הקהלים ולהשפיע עליהם להתחבר להשי"ת, בחר הרב אבן-ישראל ללכת בדרך ייחודית שהצליחה למצוא נתיבות לרבים מספור אשר לעולמם הוא הכניס את תורת החסידות ואת עבודת ה' מתוך אהבה ויראה, חיות והתלהבות, ומתוך ידיעת ה', כנאמר "דע את אלקי אביך ועבדו בלב שלם".

במקביל, נדד בעולם כולו לשאת הרצאות ביהדות, אף בפני נכרים שביקשו לשמוע מפיו אודות העם הנבחר ותורת ה'. במסגרת זאת הופיע תכופות באוניברסיטאות מובילות ונודעות ברחבי הגלובוס ואף הוזמן לא אחת ולא שתיים לנאומים מכווננים בבית הלבן בפני שועי עולם ששתו בצמא את דבריו. ביטוי ישיר ניתן גם בתרגום חלק מספריו גם לשפות כמו יפנית וסינית, לנוכח הביקוש שלהם גם בקרב עמים אלו.

לאורך עשרות השנים, הצליח הרב לגעת ביהודים המנוכרים ביותר כביכול ליהדות, כאלה הנחשבים 'שמאלנים' ואף 'אתאיסטים' אשר האזינו לדבריו בקשב וביראת-כבוד. מתוך גישת "ומקרבן לתורה", ולא "מקרב את התורה אליהם" היה מקפיד לדבר בפניהם ללא הרף, בפשטות ובנחרצות, על הקב"ה, על הנשמה האלוקית שבכל יהודי, על צמאונה להתקרב לבוראה ולהידבק בו, ועל כך שהדרך היחידה לבצע זאת היא לימוד תורתו וקיום מצוותיו. בדרך זו קירב רבים לאור היהדות.

עם פטירתו, פורסמו תגובות רבות מכל גווני הקשת, שהמחישו יותר מכל על השפעתו וההיקפים אליהם הביא את התורה.

רקע כללי של המחלה
טיפולים מתאימים למחלה
מידע על תרופות ותופעות לוואי
טיפולים אלטרנטיביים
טיפולים חדשניים

המידע באינטרנט נניש אך לא תמיד מדויק
- לשם כך אנחנו כאן

צוות מקצועי עם גישה
למידע מקצועי

03-9543349

daatri@yadsarah.org.il

עונה על שאלותיך
ומספק מידע רפואי מקצועי ועדכני
על מחלות, תרופות וטיפולים **חינם**

א חסידישע פארבריינגען

הרב שניאור זלמן גופין, משייע ישיבת תומכי תמימים המרכזית

אני לדודי: בין תפילה לבין אמירה

למה התכוון החסיד הוותיק שאמר שאין לו כוח להתפלל? מה המשמעות העמוקה של המילים "בא בימים" ומה משמעות אמירת ברכות השחר במתינות

פחות. ובדיוק בשביל זה יושבים חסידים מעת לעת – וגם אנחנו כרגע יושבים יחד – ומתוועדים ואומרים 'לחיים'. כדי להחדיר זאת בעצמנו.

עצם העניין שמתאספים ומתוועדים ביחד, כבר נותן כוחות ופועל פעולות גדולות. אבל מהתוועדות צריכים לצאת עם תכלית, עם עניינים הנוגעים למעשה בפועל. והנקודה היא כאמור שצריכים להיות חדרים בהרגשה שכולנו שלוחים, שלכל אחד מאיתנו יש אחריות אישית לביצוע התפקיד שהוטל עליו.

לא משנה היכן אתה נמצא – בחוג המשפחה, בכולל או בעסק – אינך בעל בית על עצמך. נכון אמנם שבדרך הטבע אתה בעצמך בחרת להיות במקום המסוים הזה מפני שהוא מצא חן בעיניך. בנוסף לכך גם התייעצת עם חברים והרב שלך אף הוא המליץ לך להיות שם. אבל לפני הכל ואחרי הכל עליך לדעת שהתגלגלת לשם בשליחות הכוונה העליונה. אם אינך חושב כך ואינך מאמין בזה, עקרת את הגזע והענפים והפירות כאחד משורשם. אתה חי באוויר. תלוש מהקרקע. כמו פטרייה שאיננה גידולי קרקע. ההכרה העמוקה בכך שמסובב הסיבות הוא זה שמנהל את חיך ומדריך אותך אל המקום שבו נמצאת השליחות שלך, היא היסוד לכל עבודת ה' שלך.

צריך לזכור שדרך הטבע זה לא ההפך מאלוקות, שהלוא העולם והחוקים שלו מנוהלים על ידי שם אלקים שהוא גם בגימטריה 'הטבע'. יש לשון של הרבי הקודם, על אלה החושבים שבאמירה על דבר מה כי הוא 'על פי חוקי הטבע' יש סתירה לאלוקות. אומר על כך הרבי הקודם, חס ושלום! גם חוקי הטבע הם יצירי כפיו של הקב"ה והם אלוקות. לכן, גם כאשר בהסתכלות חיצונית נדמה לך שהגעת למקום מסוים ולתפקיד מסוים 'בדרך הטבע', זה לא עומד חלילה בסתירה לכך שהקב"ה הוא זה ששלח אותך וכיוון אותך לשם.

בשביל זה אנחנו אומרים 'לחיים', להחדיר את הנקודה הזאת בראש שלנו.

להתפלל במתינות

כל אחד מצייר לעצמו איזה חסיד גדול, איך הוא התפלל – ורוצה להיות כמוהו. רוצים להתפלל כמו הרשב"י (ר' שמואל בצלאל שפטיל, מגדולי החסידים בדורות הקודמים והמחנך של הרבי הרי"צ בילדותו), כמו ר' איצ'ה מתמיד...

ר' מענדל (פטרס) היה מתאר את תפילתו של ר' איצ'ה, שהייתה כמו מטוס שמחמם את המנועים שלו זמן רב, והמנוע עושה רעש, ואז ברגע מסוים המטוס מתרומם וממריא. לפני התפילה היה ר' איצ'ה הולך בחדר מצד לצד, חושב ומתבונן בחסידות משך זמן רב. ברגע מסוים הוא היה מתחיל בתנופה 'הודו לה' קראו בשמו' – ונוחת מה'טיסה' הזאת ב"אך צדיקים".

אבל כל ה'יצירות' האלה טובים כדי לעורר אותנו קצת. בפועל ממש, אנחנו לא מתחילים את התפילה שלנו מה'יצירות' האלה. אנחנו מתחילים להתפלל 'מלמטה למעלה'. בעבודה אישית פנימית שהולכת עקב בצד אגודל. מילה אחרי מילה, כאשר כל מילה היא אכן מילה. מכוונים לפירוש המילים ומפעם לפעם חושבים הסבר על פי חסידות.

הרבי בשנים האחרונות דיבר פעמיים על העניין של "אמירת ברכות השחר במתינות". מה זו מתינות? מתינות זה לא דווקא מושג של זמן, שהתפילה תתנהל באיטיות. אתה יכול להתפלל שתיים תמימות וזה לא יהיה במתינות. ואתה יכול להתפלל שלושת רבעי שעה, וזה כן יהיה במתינות.

אחד החסידים שנודע ביגיעתו הגדולה בעבודת ה' היה ר' זלמן משה היצחקי. רבים מכירים אותו בגלל הסיפורים על סגנון הדיבור החריף שלו, אבל האמת היא שאצלו גם זה נבע מעומק האמת שהוא תבע מעצמו.

ר' זלמן משה היה שוחט. זו הייתה הפרנסה שלו. סדר היום שלו היה עמוס ומייגע. בשלוש-ארבע לפנות בוקר קם והלך לבית המטבחיים ובשמונה-תשע בבוקר היה כבר אחרי העבודה. אז החל לעסוק בהכנות לתפילה – לימוד חסידות וכו'. בעת שלמד מאמר חסידות ניכרה עליו יגיעה רבה. יש תמונה שלו ואפשר לראות אצלו פנים של אריה. הוא היה אריה ("גיבור כארי") גם ובעיקר כלפי עצמו. דרש מעצמו בלי שום הנחות.

לפני התפילה ר' זלמן משה לא היה אוכל. אבל פעם אחת הוא חזר מהשחיטה ואכל. אינני יודע אם אכל מזונות או אולי אפילו נטל ידיים. התלמידים שלו ראו זאת והתפלאו. "מה קרה היום?", שאלו אותו. והוא ענה להם: "חזרתי מהשחיטה באפיסת כוחות ולא היה לי כוח להתפלל. נאלצתי אפוא לטעום משהו כדי שאוכל להתפלל".

באומרו "לא היה לי כוח להתפלל", לא התכוון ר' זלמן משה שלא היה לו כוח להגיד את המילים ולהתפלל עם המניין. אלא שלא היה לו כוח להתפלל באריכות וביגיעה, כדרכו. כששומעים זאת מתעוררת התמיהה: "נו, מה כבר יקרה אם יום אחד תתפלל עם כולם; תגיד את המילים ולא תתעמק ותתייגע בתפילה?".

התשובה על כך היא שאצל ר' זלמן משה להגיד מילים בלבד, לא נקרא 'להתפלל'. ויום בלי תפילה, לא נחשב בעיניו יום.

את הפסוק "ואברהם זקן בא בימים" מפרש הזוהר הקדוש במשמעות של "בא עם כל הימים", שלא היה חסר יום אחד שבו לא קיים מצוות. וכותב על כך הזוהר, "חסר לו יומא חדא, חסר לו לבושא חדא" (חסר לו יום אחד, חסר לו לבוש אחד). לכל יום יש 'לבוש' שאותו אפשר להשיג אך ורק בו, על ידי קיום מצוות ועבודת ה'. וכשיום אחד האדם אינו עובד את ה' כדבעי, חסר לו הלבוש של אותו היום. משום כך אצל ר' זלמן משה לא להתפלל כדבעי אפילו יום אחד, היה דבר שכלל לא בא בחשבון!

היגיעה הזו, ההתמסרות המוחלטת הזו, נובעת מהרגשת שליחות. יש כוונה עליונה שבשבילה אני פה בעולם והעניין הזה חייב להתבצע. לא תמיד יש כוח להתפלל. לא תמיד יש כוח ללמוד. גם להתוועד לא תמיד יש כוח. אבל אם אנחנו חדרים בהכרה שאנחנו שלוחים, שלוחים של ההשגחה העליונה, הכל נראה אחרת. החיים עם עצמנו נראים אחרת, החיים עם בני הבית ייראו אחרת, החיים עם החברים ועם בני הקהילה – יהיו אחרת לגמרי.

לא להיות פטריות

אנחנו לא חייבים באוויר, איך שבא ואיך שמתחשק. היום בא לי להתפלל אז אני מתפלל, מחר לא יבוא לי להתפלל אז לא אתפלל. היום מתחשק לי ללמוד אז אני לומד יותר, מחר לא יתחשק לי אז אלמד

אלפי יעדים, נתיב אחד!

נתיב מדיה – היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני השבת בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

רצוה שהעלון שלך יגיע ליעדך? טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.

נתיב מדיה

074-703-5009

לחץ. לפעמים אם אני יודע שיש הרבה פירושים ואני 'חייב' לדחוס את כולם לתוך התפילה שלי, זה עצמו נוטל ממני את המתינות. כשאני אומר "שמע ישראל" אני לא חייב לדחוס את כל הפירושים בזה. מספיק להתמקד בפירוש אחד, אבל את הפירוש הזה לחשוב במתינות.

ברגע שאני עושה את הדברים מתוך תחושה שאני חייב לעשות אותם, אני מחמיץ את כל העניין. כי אז אני דומה לאותו יהודי 'בעל בית' שמתפלל במהירות. הוא 'חייב' להגיד את כל המילים ואני 'חייב' לחשוב את כל הפירושים. לזה לא קוראים מתינות.

מתינות זה עניין נפשי וצריך לעבוד עליו. במיוחד כשמדובר בשבת, שאז התפילה היא יותר מאוחרת. אתה רעב, והצ'ולנט מריח טוב... אתה רוצה להתפלל 'כמו שצריך' אבל ביחד עם זה להיות כבר אחרי שהתפללת 'כמו שצריך'... אם זה המצב, אז לא 'התפללת'.

היסוד של עבודת התפילה, "דע לפני מי אתה עומד", הוא תפילה במתינות. ■

מתינות זו תנועה בנפש. איך אתה ניגש לתפילה. אתה יכול להתפלל ויש לך הרבה פירושים של חסידות על התפילה. אתה רוצה לחשוב את כל הפירושים ב"הודו", ב"ברוך שאמר", אז התפילה תיקח לך שלוש שעות – אבל זה לא יהיה במתינות. כי אתה לחוץ. חשבת פירוש המילים ב"הודו לה' כי טוב", אבל אתה כבר רוצה להתקדם. אמרת "שירו לו זמרו לו" ושוב חשבת פירוש המילים וגם הסבר על פי חסידות, אבל אתה כבר רוצה להמשיך הלאה. לעבור לפרק הבא. להיות כבר אחרי. ב"ברוך שאמר" אתה רוצה להיות ב"ישתבח", ב"ישתבח" אתה כבר רוצה להיות אחרי 'שמונה עשרה'. אחרי 'שמונה עשרה' אתה מרגיש קצת יותר חופשי, קצת יותר משוחרר, אבל גם אז אתה כבר רוצה להיות אחרי תפילין ד'רבנו תם'. זה עניין בנפש.

להתפלל במתינות הפירוש הוא שאני לא לחוץ. אני לא רוצה לגמור. אני אוהב ב"הודו" ואני לא רוצה לגמור "הודו". לא צריך סתם ללחוץ על המילים ולמשוך זמן בכוח, אבל מה שיש לי לומר ולחשוב – אני אומר וחושב. "ברוך שאמר" זה "ברוך שאמר". ברגיעה. לא רוצה לגמור. לכן התכוון הרבי כשיברר על "ברכות השחר במתינות".

במיוחד בשבת

אתה לא חייב לחשוב את כל הפירושים של חסידות שאי פעם למדת ושאתה יודע. תחשוב רק פירוש אחד, אבל במתינות. בלי

עיר מקלט

הרב נחמיה וילהלם, שליח הרבי בבנגוקוק, תאילנד

פאזל קרוע

שאחד מעשרת הדיברות זה "כבד את אביך ואת אמך", וזה לא פחות חשוב משמירת שבת. כתבתי גם שיש לו הזדמנות לקרב את אמא שלו אם רק ינהג נכון. למחרת פגשה אותי האמא וסיפרה לי שהבחור כעס עליה מאוד שהיא מערכת רבנים, ואמר לה: "זה בכל מקרה לא יעזור לך, אני לא אשתנה וגם לא קראתי את המכתב, קרעתי אותו וזרקתי לפח".

אני חייב להודות שקצת כאב לי. בכל זאת השקעתי כמה שעות לכתוב מכתב שייתן לי הרגשה טובה מצד אחד ומצד שני יסביר לו שהוא טועה. לא נעים היה לדעת שהוא אפילו לא קרא את המכתב. כמה ימים אחר כך נסעה האמא ולא שמעתי ממנה יותר. קיוויתי שאיכשהו הדברים יסתדרו.

שנתיים אחר כך. ליל שבת אחד השתתף איתנו בתפילה ובסעודה בחור חרדי. כשירדנו לעונג השבת הוא הצטרף וביקש מיד את רשות הדיבור: "לפני שנתיים וקצת טיילתי טיול ארוך אחרי צבא, במהלך הטיול בהודו חזרתי בתשובה וכשחזרתי לארץ המשכתי בהתחזקות ונקטתי בקו קיצוני מאוד. אמא שלי לא הייתה מסוגלת להחזיק מעמד איתי ועזבה את הארץ. היא הגיעה לבית חב"ד בבנגוקוק וסיפרה על כך לרבי, והרב כתב לי מכתב ארוך ושלח אותו בפקס אליי הביתה.

"ברגע הראשון כעסתי, קרעתי את המכתב וזרקתי לפח, צלצלתי לאמי בעצבים וכעסתי שהיא מערכת רבנים. אבל אחרי שנתיים את השיחה הסתקרנתי בכל זאת לדעת מה כתוב שם. הוצאתי את הקרעים מהפח וישבתי להרכיב את הפאזל. קראתי את המכתב שמאוד נגע ללבי. אחרי כמה ימים של מחשבות צלצלתי לאמא, התנצלתי וביקשתי ממנה לחזור לארץ ומאז אנחנו חיים ביחד בשמחה ובאושר. הגעתי היום לתאילנד ואני חוזר במוצאי שבת. מטרה אחת לנסיעה שלי: לבקש סליחה מהרב ולהודות לו על שבזכותו אני בקשר כל כך טוב עם אמא. הפאזל שלנו הושלם".

יום אחד נכנסה לבית חב"ד אישה לא צעירה והתיישבה במסעדה שלנו. זו הייתה שעת בוקר מוקדמת, והיא משכה את הזמן שעה ועוד שעה, ובסוף עזבה את המסעדה בשעת לילה מאוחרת. גם למחרת היא הגיעה כמעט ראשונה ונשארה עד הלילה. ניסיתי לשוחח איתה אבל היא התחמקה, ראיתי שהיא שבורה אבל לא הצלחתי ליצור איתה קשר.

ביקשתי מאחת הבנות המטיילות לנסות לברר אצלה מה הסיפור, ולמחרת באה המטיילת וסיפרה שהבן של האישה הזה חזר בתשובה וקשה לה איתו מאוד, ולכן היא ברחה לכאן. ניגשתי אליה ואמרתי לה שאני רוצה לשמוע את הסיפור של הבן שלה. היא פרצה בבכי והחלה לספר:

"יש לי בן יחיד, לפני כשנה הוא נסע לטיול במזרח ובמהלך הטיול בהודו הוא חזר בתשובה. כשחזר לארץ הוא החל להכניס כללים חדשים לבית. התאמצתי לכבד אותו, לקנות את האוכל לפי הכשרות שהוא רוצה ולסדר פלטה לשבת ועוד, אבל זה לא הספיק לו. הוא החל לדרוש ממני בתוקף לשמור שבת בעצמי, וטען שחייבים לכסות את כל המראות בבית ועוד כל מיני רעיונות שלא יכולתי לעמוד בהם. בשלב מסוים נשברתי, השארתי לו כרטיס אשראי, סיכמתי עם העוזרת שתבוא כמה פעמים בשבוע לכבס לו והודעתי לו שאני לא יכולה להישאר כך איתו בבית, ונסעתי. עכשיו אני כאן ואין לי מושג לאן אני ממשיכה".

היא הסבירה לי שהוא הבן היחיד שלה ולמרות ההתנהגות שלו היא לא רוצה לעזר אותו, ולכן החליטה שהיא תעזוב. ביקשתי שתיתן לי את הטלפון שלו ואנסה לדבר איתו, אך היא הייתה בטוחה בכך שהוא יסרב לדבר איתי. החלטתי לכתוב לו מכתב, היא נתנה לי את מספר הפקס בבית, ושלחתי לו מכתב ארוך עם הרבה הבנה למצבו.

הסברתי לו שגם אם הוא חזר בתשובה הוא צריך לזכור

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדף היומי

שבת קנו – עירובין יג

לשבוע בתורה

מים שכל נפול עולה בהן (עירובין ד, א)

מקוה רומז ל"מי הדעת הטהור" (כמ"ש הרמב"ם סוף הלכות מקוואות), והיינו תורה, וצריך שיהיה "כל גופו עולה בהם" היינו לימוד התורה בריבוי מופלג, "ספי ל" כתורא", עד שנעשה מכוסה בתורה, עד שמציאותו הגשמית והחומרית מתבטלת בתורה, מה שאין כן אם קצה אצבעו אינו בתוך המים, אזי אינו מיטהר, היינו שיכול להיות באופן ש"נעשית לו סם כו".

(תורת מנחם כרך ב, ע' 120)

בין קנאות לדין תורה

האי מאן דבמאדים יהא גבר אשיר דמא, אמר רב אשי אי אומנא אי גנבא אי טבחא אי מוהלא, אמר רבה אנא במאדים הואי א"ל אביי מר נמי עניש וקטיל (שבת קנו, א) העניין הוא, דהנה שרש הגבורות הוא בבחינת הקדושה ממש, אבל כיון שנפלו דרך שבירה למטה, נתהוו מהם בחינת גבורות קשות ממש, שמתאחים ויונקים וחיים מהם שלוחי הדין להיות בבחינת רצועה לאלקאה לחייביא.

וביאור ההפך בין בחינת הגבורות דקדושה ובין בחינת גבורות קשות הוא, דהנה אלו המקטרגים ושלוחי הדין שמענישין לעוברי עבירה הם חיים מזה עצמו שפועלים הדין, והיינו כמו על דרך משל למטה בבני אדם נמצא טבע אנשים אכזרים שעיקר חיותם הוא מפעולת הרע והדין לבעלי עבירה, להכותם ולרדותם במכות משונות ולענותם עינויים קשים, וליבשו זאת בלשם שמים, כאילו קנאת ה' צבאות תעשה זאת, ובאמת זה אינו רק שטבע האכזריות שלהם גרמה זאת, וכשימלאו טבעם לנקום נקם יחיו מזה. וכך על דרך משל למעלה שלוחי הדין הם גבורות קשות, ולכן בפעולתם הרציחה והדין יקבלו חיות.

אמנם ישראל הנמשכים מסטרא דקדושה, אינם בבחינת שלוחי הדין על דרך הנ"ל, כמבואר בזה, והדין ומשפט שבית דין וסנהדרין דנין, הוא מגבורות דקדושה, דהיינו שתחלת כוונת הדין הוא להיות ובערת הרע מקרבך שהוא תקון לכללות העולם, או כדי להיות תקון גם לנפש החוטא, וכמאמר רז"ל כיון שלקה הרי הוא כאחיק, מה שאין כן שלוחי הדין כוונתם בשביל עצם הדין.

וזהו שאמרו רז"ל גבי דוד דכתיב ביה אדמוני עם יפה עינים, ששמואל נתיירא כשראהו אדמוני, אמר שופך דם הוא כעשו, ואמר לו הקב"ה עם יפה עינים, עשו מדעת עצמו הוא הורג, אבל זה מדעת הסנהדרין הוא הורג, דלכאורה עדיין מאי מעליותא הוא, אלא העניין כי עשו מדעת עצמו הוא הורג היינו לפי שבא מגבורות קשות שכל תכליתו וקיומו הוא הרציחה כנ"ל, אבל דוד ה' הגבורות העליונות דקדושה הממותקים בחסדים, שבחינת גבורות אלו הם עיקר המבררים להיות ובערת הרע וכה"ג.

וזהו שאמרו האי מאן דבמאדים יהא גבר דאשיר דמא כו' או מוהלא, פ' מאחר שנמשך ממאדים שהוא בחינת גבורות, מזלא גרים לזה שיהיה בהכרח מצד הגבורות, אך בידי אדם יש ברירה שיכיר הגבורות עליונות שנפלו לנוגה דעשיה שבמזל מאדים, שיתכללו בגבורות עליונות ממותקות דקדושה, שאז הם טובים יותר אף מהחסדים דקדושה עצמן כנודע, וזהו או מוהלא, שהמוהל הוא ג"כ מגבורות שמטיף דם הברית אך הוא גבורות ממותקות דקדושת הברית אשר כרת ה'.

וזהו מה שאמר רבה אנא במאדים הואי, ואמר ליה מר נמי עניש, והיינו ג"כ גבורות דקדושה על דרך מאמרם גבי דוד שהי' אדמוני עם יפה עינים.

(ביאורי הוזהר פרשת אמור)

אין – מזל לישראל

רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל (שבת קנו, א)

לכאורה, הרי אמרו אדם אית ל' מזלא, והכל תלוי במזל אפי' ספר תורה שבהיכל (זו"ג קל"ד, א), ומהו אין מזל לישראל.

אלא הכוונה היא, שבחינת אין הוא המזל של ישראל. ועל דרך המבואר בזהר (פ' שלח, קנח, ב) על הפסוק היש ה' בקרבנו אם אין, שבחינת אין הוא עתיקא קדישא שלמעלה משם הוי', והיינו "אם אין" – האם ההנהגה בארץ ישראל היא מבחינה זו.

והעניין הוא, דהנה נודע שלא כל הנשמה בכללה היא מלוכנת בגוף האדם למטה, שהרי מלאך בשליש עולם עומד, והיינו מפני שיותר מזה אין העולם יכול להכיל. והרי הנשמה היא יותר עליונה ממלאך, ואיך תוכל הנשמה להתלבש בגוף האדם למטה. אלא רק קצת הארה מן הנשמה היא המתלבשת בגוף, וכל הנשמה כולה היא למעלה בבחינת מקיף, וזהו הנקרא מזל, וכמבואר בגמ' (מגילה ג, א) על הפסוק (דניאל י, ז) והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם "וכי מאחר דלא חזו מאי טעמא איבעיתו, אף על גב דאינהו לא חזו, מזליהו חזו". ונקראת "מזל" מלשון "יזל מים מדליו", "ינזלים מן לבנון", שהיא מזלת ומנספת טיפת השפעה והארה מלמעלה להנשמה המלוכנת בגוף לקשרה ולחברה בגוף.

וזהו מה שאומרים אלוהי נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפתחתה ב' דלכאורה איפכא הוי ל' למימר, נשמה שנתת בי אתה בראתה כו' טהורה היא, היינו שנשמה זו שנתת בי היא טהורה. אלא, דטהורה היא קאי על חלק הנשמה שלמעלה מהגוף והיא בבחינת מקיף ואי אפשר לומר עלי' לשון בריאה, כי בריאה הוא יש מאין דוקא להיות בבחינת יש, אבל למעלה היא בבחינת אין, ועל מדרגה זו אומרים טהורה היא.

ובזה יובן מאמר רז"ל בכל יום בת קול יוצאת כו', דלכאוי אינו מובן מהי התועלת בכרוזים אלו, מאחר שאינם נשמעים כלל. אלא ששורש הנשמה שלמעלה הנקראת מזל, היא השומעת הכרוזים העליונים, ומשפעת למטה להיות התעוררות תשובה בלב, כי ההארה שירדה ונתפשטה למטה בגוף אינו דבר נפרד לגמרי ממקורה ושרשה למעלה.

(ע"פ ליקוטי תורה האוניו עא, ד. שיר השירים טז, ד)

צורת הפתח של עולם האצילות

ואם יש לו צורת הפתח (עירובין ב, א)

לחי מוכאן ולחי מוכאן וקורר על גביהן (רש"י)

ידוע דעניין הפתח ברוחניות הוא בחינת מלכות דאצילות, שנקראת פתח ושער לה' (ראה הקדמת הוזהר א, ב. ח"ב לו, א). ובהוה הוא ענין צורת הפתח בב' מזוזות ומשקוף על גביהם.

וביאור העניין הוא, דהנה על דרך משל הפתח הוא משמש כניסה ויציאה לבד, והוא בעצמו אינו כלום, כי אין חלל הפתח עצמו תופס מקום רק שהוא חלל פתוח בלבד שיכנסו בו מבחוץ לבפנים ויצאו בו מבפנים לחוץ כידוע. וכך יובן למעלה בבחינת מלכות, בהיות ידוע שכל בחינת העלאת מ"ן מניצוצי קדושה שבג' העולמות ב"ע, כשעולים ונכללים בעולם האצילות, הרי הם נכללים בבחינת המלכות תחילה, וכמבואר בזהר עה"פ בזאת יבא אהרן אל הקודש, דזאת הוא בחינת מלכות, וזהו נקרא למעלה ענין כניסה מבחוץ לפנים.

וכמו כן אחר שנתעלו הברורים, נמשך המשכה למטה, דהיינו מעולם האצילות לג' העולמות ב"ע, אשר המשכה זו עוברת דוקא דרך בחינת המלכות, אחר שהמלכות נקרא שער להוי', וכמו השער שבו נכנסים וגם יוצאים.

שליח' לבבל

רב בקעה מצא וגדר בה גדר (עירובין ו, א)

בקעה מצא - עמי הארצים היו ומזלזלין במצוות והחמיר עליהן לעשות סייג להרחיקן מן העבירה כאדם הגורר בקעה פרוצה לשומרה (ר"ט"י)... אלו שההשגחה העליונה הביאה אותם למקום שהתורה ומצוות הם במיעוט, "במקום שאין אנשים" - מוטל עליהם החוב (והזכות) להשתדל להיות איש.

ומה שטוען שידאג לעצמו, הוא ימלט משם, "ואני את נפשי הצלתי" - עליו לדעת שזהו עניין של פיקוח נפשות, וכשמדובר אודות פיקוח נפשות, אסור לעשות חשבונות כאלו. כיון שההשגחה העליונה הביאה אותו לשם - הרי היא הטילה עליו שליחות, ונתנה לו כוחות, לעשות מקום זה למקום תורה ומצוות.

מסופר בגמרא (ראה גם לקמן ק, ב. חולין קי, א. ירושלמי שקלים פ"ז ה"ב) שרב כהנא וכו' באו לבבל, היינו, שהקב"ה הזמין סיבות שיוכרחו לבוא לשם. בבבל היו אז כמה מקומות שהיתה חסרה בהם זהירות בענינים שונים - שבת, בשר בחלב וכו', וכפי שמקום שזכה מכונה בלשון רז"ל בשם "בקעה", מקום פרוץ, מקום שהוא למטה משטח המישור. ובבואו לשם - "גדר שם גדר".

כמו כל סיפורי רז"ל, גם סיפור זה אינו עניין של "היסטוריה" והדומה, אלא הוראה בחיים: יהודי צריך לדעת שכאשר הוא בא למקום מסוים - הרי זה בהשגחה פרטית, כדי שיעשה מקום זה למקום תורה ומצוה, ועליו לדעת שזוהי כוונת שליחותו.

(תורת מנחם חכ"ג ע' 64)

ולכך נקראת המלכות בחינת פתח [ובעבודת האדם הוא, שראשית העליה היינו ראשית העבודה ועיקרה ושרשה, הוא היראה תתאה בחינת קבלת עול מלכות שמים, וכמו כן הכלי להשראת קדושה העליונה הוא בחינת ביטול הנ"ל].

ומאחר שנתבאר עניין הפתח, יובן ג"כ עניין צורת הפתח. דהנה עניין המשקוף הוא לחבר ב' המזוזות אשר מימין ומשמאל והוא המחזיק ומקיימם בהיותו מתחבר בשתי המזוזות.

וכך יובן הדוגמא למעלה בבחינת מלכות שנקרא פתח ושער, שהוא בציור שתי מזוזות ומשקוף על גביהם לחברם.

והעניין הוא, כי אופן ההשפעה והגילוי מספירת המלכות אל העולמות הוא כמו הדיבור שמגלה דבר הצפון בנפש האדם דהיינו שכל ומדות שלו שבאים בגילוי בדבור, כך גם כל אורות דאצילות הכלולים מעשר ספירות, כולם מתגלים ונמשכים בדבור העליון שהוא בחינת המלכות.

והנה כל העשר ספירות דאצילות [חב"ד חג"ת נה"מ], כלולים מג' קוין, שהם - חח"ן [- חכמה חסד נצח] מימין, בג"ה [- בינה גבורה הוד] משמאל, ודח"י [- דעת תפארת יסוד] הוא הקו האמצעי שנכלל בכתר, והוא המחבר ב' הקוין, להיותו נמשך לזה ולזה [וכמו באדם, שהרצון (=כתר) - מתלבש בשכלו ומידותיו להטות לימין ולשמאל], וכמבואר כל זה בפרדס שער הצינורות פ"ב. והרי זה ממש כדמיון המשקוף המחבר ב' המזוזות, כי ב' הקוין מימין ומשמאל הוא כמו ב' מזוזות, ובחינת הכתר אשר למעלה ע"ג הכ' קוין הוא כדמיון המשקוף המחבר ב' המזוזות, ומכיון שבחינת המלכות היא המגלה כל נהורין דאצילות, בהכרח שיבאו בה האורות ג"כ בציור פתח וב' מזוזות.

(ע"פ ת"ח שמות קכח, ב. אה"ת בא ע' ב' תרלח)

הדרן' למסכת שבת

העבודה ד"סור מרע", קו השמאל שהיא מדת הגבורה.

ומודדין: "מדידה דמצוה", היינו כללות העבודה דקיום המצוות, ובפרט על פי המבואר בתניא (אגרת הקודש סימן י) ש"רוב המצוות יש להם שיעור מצומצם כמו אורך הציצית... והתפילין... והלולב... והסוכה... והשופר... והמקוה וכו'" - העבודה דו"עשה טוב", שבקו הימין.

וקושרין: קאי על העבודה ד"בקש שלום", שהוא עניין קו האמצעי, שהוא המחבר את ב' הקוין דסור מרע ועשה טוב, וענינו בעבודה הוא - קיום המצוות לא רק מצד ענינים הפרטיים - מצות עשה או מצות לא תעשה, אלא מצד רצון העליון, שלמעלה מההתחלקות לחיוב או לשלילה, כי אם רצונו העצמי של הקב"ה.

וזהו הקשר דהתחלת וסיום המסכת - שגילוי שם הוי' בעולם נעשה על ידי העבודה ד"פוקקין ומודדין וקושרין", היינו לא רק ב' הקוין דסור מרע ועשה טוב, אלא גם - ובעיקר - כפי שקושרים אותם עם בחינת האלקות שלמעלה מהתחלקות, כי כדי להמשיך בעולם דרגת האלקות שלמעלה מהתחלקות, יש צורך בעבודה דוגמתה - עבודה שלמעלה מהתחלקות לב' קוין.

והנה כל זה הוא בהב' מיני רשויות רשות הרבים ורשות היחיד המורים על צד הקדושה ועל הלעומת זה כנ"ל. אמנם יש עוד סוג, והוא דברי הרשות שאין בהם איסור, אבל גם מצוה אין בהם.

והעבודה בהם היא להעלותם לקדושה, על ידי קיום "וכל מעשך לשם שמים", ו"בכל דרכיך דעהו", כשמשתמש בהם לתורת ה' ועבודתו, או בשביל כדי לקיים בהם מצות עונג שבת וכיו"ב. וזהו עניין עירוב חצירות, שהוא במקום שאינו לא רשות הרבים ולא רשות היחיד, כמו חצר או מבוי שאינו רשות היחיד גמור, וגם לא רשות הרבים, וע"י עירובי חצירות ושיתופי מבואות וכיו"ב, הוא נעשה רשות היחיד.

(ע"פ הדרנים על הש"ס ח"א ע' נד, נז)

ומדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת (שבת קנו, א)

ידוע מאדז"ל (ספר יצירה פרק א משנה ז) "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן". ועל סמך זה נהגו לקשר סיום המסכת עם תחילתה:

תחילת מסכת שבת היא "ציאות השבת וכו'", והקשו התוס' שם מדוע התחיל התנא במלאכת הוצאה שהיא בסוף הל"ט מלאכות. והביאור בזה (בפנימיות הענינים) הוא, מפני שמלאכת הוצאה היא הנקודה העיקרית דכל מלאכות שבת.

והעניין הוא, דהנה ענינו של יום השבת הוא "לקבוע בנפשותינו אמונת חידוש העולם" (חינוך מצוה לא-לב). והנה התחדשות הבריאה היא בכל רגע ורגע, כמבואר בשער היחוד והאמונה. אמנם, התהוות העולם - מלשון העלם - הוא באופן שיש מקום לטעות שעולם כמנהגו נוהג, היינו שהעולם הוא מציאות לעצמו, ועל ידי השביתה בשבת נקבעת באדם האמונה והידיעה האמיתית שאין עוד מציאות מלבדו ית', והכל הוא "רשות היחיד".

וזהו תוכן האיסור דמלאכת הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. דרשות היחיד הוא רשות יחידו של עולם דהיינו מקום שיש בו גילוי אחדותו של הקב"ה, ורשות הרבים הוא ההיפך מזה, שמרמז על בחינת הפירוד, דהיינו עולם הזה התחתון, שהוא מקום הקליפות וט"א, הנקראים טורי דפרודא, כמבואר בכתבי האריז"ל.

והנה, כל זה הוא עניין השבת מצד עצמו. אמנם בסיום מסכת שבת נתבאר אופן העבודה שעל ידה פועלים את עניין השבת בעולם, היינו שגם בעולם עצמו יאיר גילוי שם הוי' - אחדותו ית'. והיינו על ידי "פוקקין ומודדין וקושרין בשבת". שנאמרה בלשון הווה ופעולה וודאית, היינו שכן צריכים לעשות תמיד, וזהו סדר העבודה.

וההסברה בזה - בעבודת האדם:

פוקקין: סתימת החלון שלא יכנס בו טומאה, קאי על כללות

התשובה באור החסידות

תכנית לימוד באגרת התשובה בחודש אלול

נפתחה ההרשמה לתכנית לימוד באגרת התשובה שבספר התניא

למי מיועדת התכנית?

תלמידי ישיבות גדולות ואברכים שלא נבחנו בעבר על אגרת התשובה בתכנית.

חומר הלימוד

לימוד עצמי של י"ב פרקי אגרת התשובה מתוך ספרים מבוארים שיינתנו לנרשמים.

היכן נרשמים לתכנית הלימוד?

- בסניפי רשת החנויות יפה נוף - פלדהיים.
- באמצעות הנציגים בישיבות.
- במוקד הטלפוני 072-221-9050 שלוחה 5 בימים א-ה בין השעות 13:00-15:30.

איך ומתי יתקיים המבחן?

המבחן יתקיים ביום חמישי ו' תשרי ובמוצאי שבת ח' תשרי. עקב המגבלות על התאספויות וכדי לאפשר לכמה שיותר לומדים להצטרף, המבחן יתקיים באופן דיגיטלי ובמערכת טלפונית.

מלגות

מציון 85% ומעלה - 400 ₪ | מציון 75% ומעלה - 300 ₪
המלגות נטענות בכרטיס אישי המונפק לכל נרשם, וניתנות למימוש ברכישת ספרי קודש ומזון ברשתות מוכרות.

דמי רישום 15 ₪

הרישום עד יום שישי ט"ז אלול

עקבו אחר הפרטים למבחן שיתפרסמו במודעות

ובקו הטלפון 072-221-9050

תכנית נוספת בשער היחוד והאמונה

לימוד פרקים א-ו בשער היחוד והאמונה. המבחן יתקיים בחודש כסלו תשפ"א.

ניתן להירשם ל-2 התוכניות יחד.

בחודש כסלו יתקיים גם המבחן על פרקים כו-ג בליקוטי אמרים בתכנית הלימוד השנתית. מי שנבחן במסלול זה לא יוכל להיבחן במקביל על שער היחוד והאמונה.

שו"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050

שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050

מענה אנשי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

מייל: lladaat@gmail.com